

การบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย COMMUNITY MANAGEMENT MODEL FOR CHIANG RAI SPECIAL ECONOMIC ZONE

ภุริพัฒน์ แก้วศรี*

Phuripat Kaewsi*

สำนักวิชาการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

The School of Government Administration, Chiang Rai Rajabhat University.

*Corresponding author, E-mail: khunphuripat@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการชุมชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ปัญหาการบริหารจัดการชุมชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย และพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการชุมชน กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้นำชุมชนและประชาชนจากอำเภอในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย คือ อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ และใช้การเลือกแบบเจาะจงมาอำเภอละ 15 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน 5 คน และประชาชน 10 คนรวมทั้งหมด 45 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การจัดสนทนากลุ่มแยกเป็นแต่ละอำเภอ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาการบริหารจัดการชุมชน ใช้การสำรวจและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้นำชุมชนและประชาชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย จำนวน 454 คน และใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าสถิติพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนกลุ่มเป้าหมายประกอบ ประชาชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชนและ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

จากการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารจัดการชุมชนของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย จะเน้นด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์รวมทั้งกระตุ้นให้ชุมชนตื่นตัวและเรียนรู้การเข้ามาส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ธุรกิจการค้า การบริการ และการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น สำหรับปัญหาในภาพรวมของการบริหารจัดการชุมชนยังเป็นประเด็นทาง ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพมากกว่าประเด็นอื่น ส่วนใหญ่ ได้แก่ ประชาชนขาดโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็นและการวางแผนที่ไม่ชัดเจนรวมทั้งความเหมาะสมในการจัดสรรงบประมาณ และได้มีการนำข้อมูลเหล่านี้เป็นแนวคิดในการพัฒนารูปแบบบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายที่เรียกว่า ECONOMICS Model ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบและการใช้แนวคิดการบริหารแบบ POLC มาใช้ในการดำเนินงานส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล

คำสำคัญ: การบริหารจัดการชุมชน เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย รูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชน

Abstract

The objectives of this study were to examine the state of community management in Chiang Rai Special Economic Zone, to investigate the problems of community management in Chiang Rai Special Economic Zone, and to develop a model to promote community management for Chiang Rai Special Economic Zone. The study was sectioned into 3 stages. Stage 1 was examining the state of community management in Chiang Rai Special Economic Zone. The samples were 45 participants (15 community leaders and 30 residents). That is, 5 community leaders and 10 residents were selected by purposive method from each of the three districts in Chiang Rai Special Economic Zone (Mae Sai district, Chiang Saen district, Chiang Khong district). The focus group discussion was used to collect the data in all 3 districts and content analysis was used to analyze the data. Stage 2 was investigating the problems in community management. The data collection used informal survey and interview. The samples were 454 community leaders and residents in Chiang Rai Special Economic Zone. The questionnaire and interview were used in data collection while content analysis and descriptive statistics were used in analyzing the data. Stage 3 was the development of a community management model. The samples were 20 participants including residents, community leaders, government officials, private sectors, and scholarly experts. The data collection used focus group discussion and content analysis was used in data analysis.

The study found that the state of community management in Chiang Rai Special Economic Zone mainly focused on developing the physical infrastructure for business benefits and stimulating the community awareness and learning to be part of tourism management, trading, servicing, maintenance and transmission of local wisdom which is the unique characteristics of the local community. The overall problems in community management mainly involved physical infrastructure rather than other issues. That is, people did not have the chance to participate and share their ideas in the community management. Another problem also involved unclear budget planning and inappropriate budget distribution. The results on state and problems in community management were used to develop the community management model for Chiang Rai Special Economic Zone (CR-SEZ) entitled ECONOMICS Model consisting of 9 components. Also, the POLC management model was proposed for implementation and operation of the developed community management model for Chiang Rai Special Economic Zone as mandated by the government policy.

Keywords: Chiang Rai Special Economic Zone, Community Development, Community Management Model

บทนำ

เขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นแนวความคิดในการพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้มีการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่ต่างๆ โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายเป็นตัวนำในการพัฒนา อันเป็นการนำมาซึ่งการลงทุน และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่เฉพาะและพื้นที่ใกล้เคียงสำหรับการจัดตั้ง “เขตเศรษฐกิจพิเศษ” วัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มการค้าในภูมิภาคโดยการให้สิทธิพิเศษทางการค้า เพื่อกระตุ้นการลงทุนทั้งภายในท้องถิ่นและจากต่างประเทศ ซึ่งได้รับการกำหนดและพัฒนาขึ้นมาภายใต้กฎหมายและการบริหารกิจการในลักษณะเฉพาะภายในเขตเศรษฐกิจพิเศษจะมีการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของอสังหาริมทรัพย์ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะรองรับการลงทุนอย่างเต็มศักยภาพการพัฒนา การขับเคลื่อนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษให้เป็นรูปธรรมเริ่มมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น เมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้ามาบริหารประเทศ และมีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 72/2557 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กอปรกับมีประกาศ (กนพ.) ที่ 2/2558 กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2 จำนวน 5 พื้นที่ โดยพื้นที่จังหวัดเชียงรายได้กำหนดให้ 21 ตำบล 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ เป็น “เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย” เนื่องจากจังหวัดเชียงรายมีพื้นที่ที่ติดกับชายแดนประเทศเพื่อนบ้านถึง 2 ประเทศ อาทิ พม่า ลาว และยังใกล้จีน (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย สำนักงานจังหวัดเชียงราย ศาลากลางจังหวัดเชียงราย) ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน จึงมีความสำคัญยิ่งเห็นได้จากการกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ดังนี้ อำเภอแม่สาย เป็นเมืองหลักการค้าชายแดน GMS (GMS Trading City) รองมาคือ การท่องเที่ยว และอำเภอเชียงแสนเป็นเมืองหลัก เชียงแสน

มรดกชาติ (GMS Port City) เมืองท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ รองมาเป็นเมืองโลจิสติกส์ และท่องเที่ยวเส้นทางแม่น้ำโขง และอำเภอเชียงของเป็นเมืองหลักเมืองโลจิสติกส์และบริการด้านการขนส่ง (Logistic Hub) หรือ รองมาคือ เป็นเมืองแวะพักท่องเที่ยว และหรือเมืองผ่านสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการพัฒนามีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม ด้านการปรับปรุงนโยบาย และด้านกลไกการบริหารจัดการ

จากนโยบายภาครัฐที่กำหนดพื้นที่จังหวัดเชียงรายให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนหลายประการ อาทิ ความหลากหลายของแรงงาน รูปแบบการส่งเสริมการค้าการลงทุน โครงสร้างระบบการเมืองส่วนท้องถิ่น ซึ่งวิธีการหรือแนวทางการบริหารจัดการชุมชนในรูปแบบที่มีอยู่ อาจไม่เหมาะสม ดังนั้นการบริหารจัดการชุมชนจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้มีรูปแบบหรือวิธีการที่สอดคล้องและรองรับกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งอาจต้องอาศัยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้นหรือกำหนดมาตรการและวิธีการที่จะนำมาใช้เพื่อการส่งเสริมการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้เป็นไปตามเป้าหมายดังที่อเนก เหล่าธรรมทัศน์ [1] กล่าวถึงทางเลือกในการบริหารการพัฒนาเมืองนั้น จะต้องมีการเปลี่ยนให้จังหวัด อำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเมืองไม่ว่าจะเป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนครเป็นหน่วยหลักในการพัฒนา และต้องให้ภาคประชาสังคม ได้แก่ ชุมชน ภาคเอกชน เข้ามามีบทบาทในการกำหนดการพัฒนาชุมชน โดยที่หน่วยงานส่วนกลางมีหน้าที่เพียงให้การสนับสนุน ดังนั้นการมีรูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษซึ่งจะต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

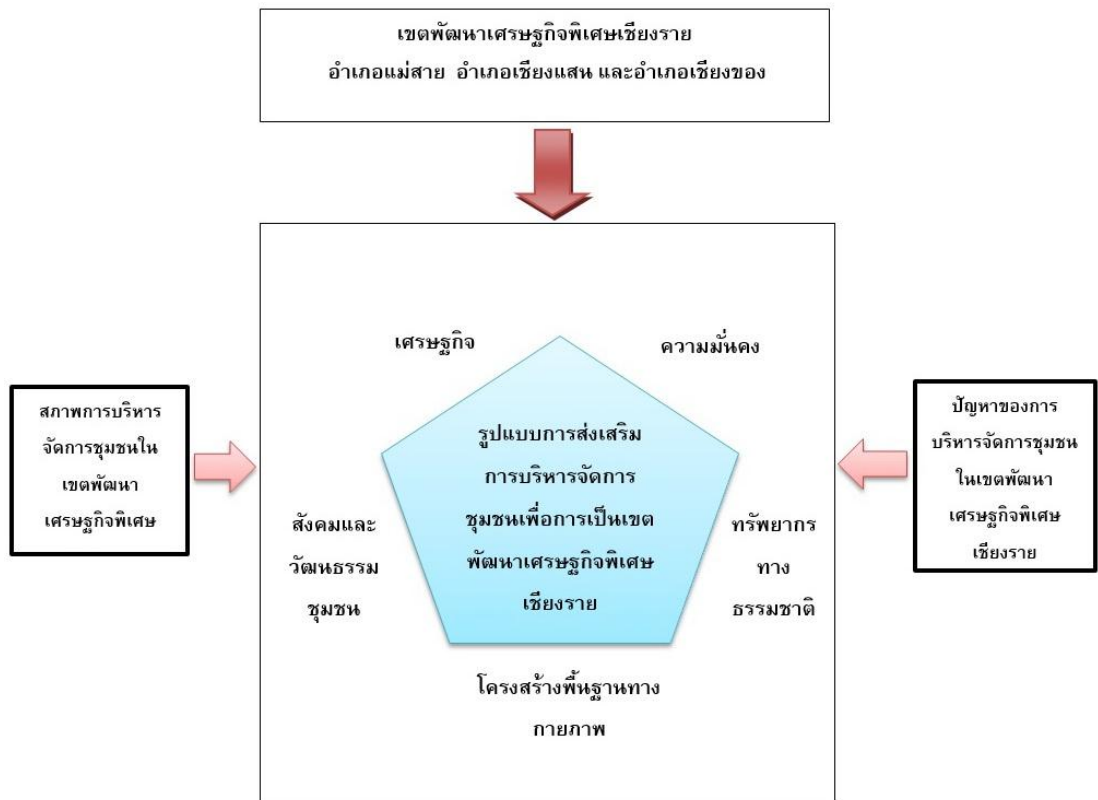
โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำชุมชนต้องเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญ รูปแบบการส่งเสริมชุมชนในครั้งนี้จึงจำเป็นต้องมีลักษณะที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพให้กับผู้นำชุมชน นำไปปรับใช้ในการวางแผนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และสามารถพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

คำนิยาม

ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ราษฎรชาวนบ้าน ผู้นำกลุ่มสตรี ผู้นำกลุ่มเยาวชน และผู้นำชุมชน เช่น นายก อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล) ส.อบต. (สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล) ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย หมายถึง พื้นที่ที่กำหนดเพื่อใช้ในการจัดการเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจเป็นพิเศษ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเข้ามาลงทุนของผู้ประกอบการในพื้นที่ที่มีการกำหนดให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษประกอบด้วย 3 อำเภอ (แม่สาย เชียงแสน เชียงของ) จำนวน 21 ตำบล 268 หมู่บ้าน

สภาพการบริหารจัดการชุมชน คือ การดำเนินงานหรือการปฏิบัติในปัจจุบันงานของผู้นำ ชุมชน ในการสร้างความเจริญ การปรับปรุงสภาพต่างๆ

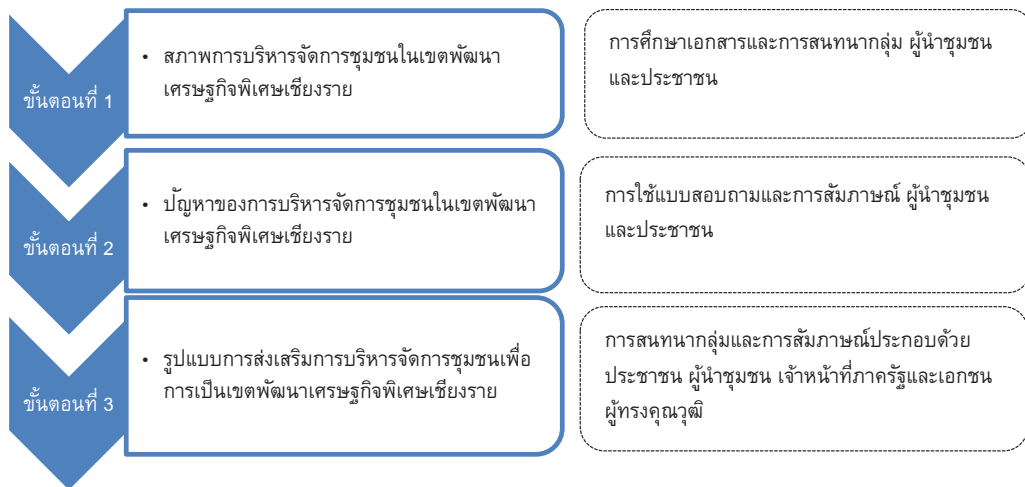
ของชุมชน รวมการกำหนดมาตรฐานความเป็นอยู่ของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ปัญหาการบริหารจัดการชุมชน คือ สิ่งที่เป็นข้อขัดแย้งหรืออุปสรรคที่ทำให้บริหารจัดการชุมชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

รูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชน คือ โครงสร้างแผนผังการดำเนินงานที่แสดงถึงความคิดรวบยอดในการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินวิจัยการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

รายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สภาพการบริหารจัดการ ชุมชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

การศึกษาสภาพการบริหารจัดการชุมชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและประชาชนจากอำเภอในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย คือ อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ โดยใช้การเลือกแบบเจาะจงอำเภอละ 15 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน 5 คน จากผู้มีประสบการณ์ทางการบริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี และประชาชน 10 คน จากผู้ที่อาศัยในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ปี รวมจำนวนทั้งหมด 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การจัดสนทนากลุ่มแยกเป็นแต่ละอำเภอและการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 ปัญหาของการบริหารจัดการ ชุมชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

การศึกษาปัญหาของการบริหารจัดการชุมชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ใช้การสำรวจและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ โดยประชากรประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและประชาชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายประกอบด้วย 3 อำเภอ (แม่สาย เชียงแสน เชียงของ) จำนวน 21 ตำบล 268 หมู่บ้าน และประชาชน จำนวน 197,917 คน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 70 คน และประชาชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย จำนวน 384 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน รวมจำนวนทั้งหมด 454 คน และใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกและแนวทางแก้ไขปัญหาลงเลือกมาอย่างเจาะจงจำนวน 10 คน จากผู้ที่ตอบ

แบบสอบถามที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม การเก็บ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรครอนบาค (Cronbach) มีค่าเท่ากับ 0.79 และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการหาค่าสถิติพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 รูปแบบการส่งเสริมการ บริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

การพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

3.1 การกำหนดองค์ประกอบเนื้อหาและแนวคิดการบริหารจัดการชุมชน กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ประชาชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีประสบการณ์บริหารหรือปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายมาอย่างน้อย 5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสนทนากลุ่มโดยนำผลการศึกษาลงเสนอในการสนทนาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดประเด็นองค์ประกอบเนื้อหาและแนวคิดการบริหารจัดการชุมชน เพื่อจะนำไปใช้ร่างรูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพและปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

3.2 การร่างรูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย โดย ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผลการสนทนากลุ่มที่ได้ให้แนวคิดองค์ประกอบเนื้อหาและแนวคิดการบริหารจัดการชุมชนมาร่างเป็นรูปแบบ

3.3 การตรวจสอบรูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ประชาชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจงจากแต่ละกลุ่มกลุ่มละ 1 คน จากผู้มีประสบการณ์บริหารหรือปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายมาอย่างน้อย 5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ

รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา การบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย สรุปดังนี้

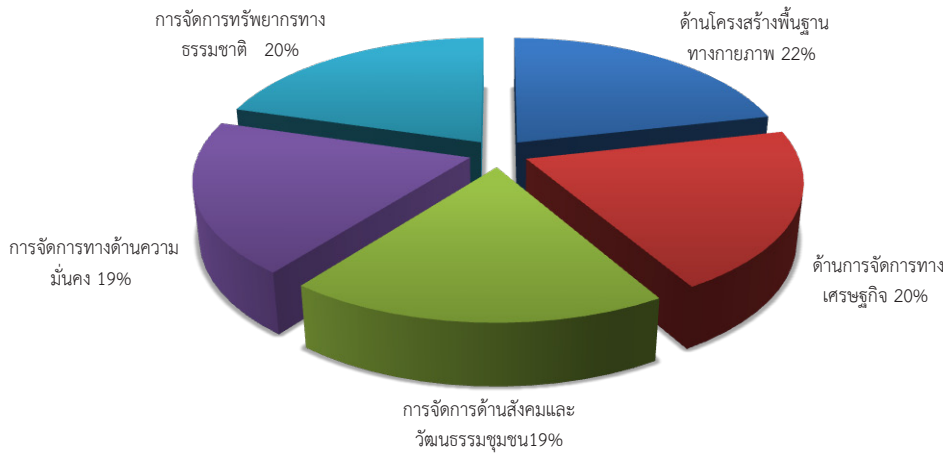
1. สภาพการบริหารจัดการชุมชนของแต่ละพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารจัดการชุมชนของแต่ละพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

ประเด็น	สภาพการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย
ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ	การให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับการโยธาธิการและผังเมืองในการกำหนดแผนในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน โดยมุ่งพัฒนาและเชื่อมโยงการขนส่งในแต่ละโหมดเพื่อให้การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบและมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์มากขึ้น
ด้านการจัดการทางเศรษฐกิจ	การกระตุ้นให้ชุมชนมีการตื่นตัวที่จะเรียนรู้และเข้ามามีส่วนในการจัดการท่องเที่ยวธุรกิจการค้าและบริการโดยมุ่งเน้นที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงนิเวศระดับอนุภาคกลุ่มจังหวัดและระดับภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง
ด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน	การกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่า งานด้านศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น ร่วมกันอนุรักษ์สืบสาน ภูมิปัญญาอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น โดยการแลกเปลี่ยน เรียนรู้จากประสบการณ์ในจัดงานร่วมกันเช่นมหกรรมวัฒนธรรมสองฝั่งโขง
ด้านความมั่นคง	การประสานขอความร่วมมือจากภาครัฐในการเข้มงวดในการรักษาความปลอดภัยเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เนื่องจากมีการเคลื่อนย้ายผู้คน ระหว่างในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย
ด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ	การกำหนดและเฝ้าระวังปัญหาของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน

2. ปัญหาการบริหารจัดการชุมชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย
ภาพรวมปัญหาการบริหารจัดการชุมชนใน

เขตพัฒนาเศรษฐกิจ พิเศษเชียงราย (อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ) ดังนี้

ภาพที่ 3 แผนภูมิปัญหาการบริหารจัดการชุมชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

จากภาพที่ 3 แผนภูมิปัญหาการบริหารจัดการชุมชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ภาพรวม พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพมีปัญหามากที่สุด (ร้อยละ 22) รองลงมา การจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ และด้าน

การจัดการทางเศรษฐกิจ (ร้อยละ 20 เท่ากัน) การจัดการด้านความมั่นคงและวัฒนธรรมชุมชน (ร้อยละ 19) ตามลำดับ เมื่อจำแนกปัญหาบริหารจัดการชุมชนภาพรวมเป็นรายอำเภอ ดังนี้

ตารางที่ 2 ปัญหาการบริหารจัดการชุมชนจำแนกรายอำเภอในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

ด้าน	อำเภอแม่สาย			อำเภอเชียงแสน			อำเภอเชียงของ		
	χ	S.D.	ความหมาย	χ	S.D.	ความหมาย	χ	S.D.	ความหมาย
ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ	2.51	0.75	มาก	2.25	0.51	น้อย	2.12	0.45	น้อย
ด้านการจัดการทางเศรษฐกิจ	2.47	0.94	น้อย	1.91	0.78	น้อย	1.95	0.70	น้อย
การจัดการด้านสังคมและวัฒนธรรมชุมชน	2.26	0.80	น้อย	1.76	0.69	น้อย	1.93	0.59	น้อย
การจัดการทางด้านความมั่นคง	2.54	0.99	มาก	1.61	1.10	น้อย	1.83	1.02	น้อย
การจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ	2.29	0.85	น้อย	2.06	0.74	น้อย	2.12	0.57	น้อย

จากตารางที่ 2 ปัญหาภาพรวมของอำเภอในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย พบว่า ปัญหาการจัดการจัดการชุมชนของอำเภอแม่สายที่มีปัญหาในระดับมากที่สุดแก่ ด้านความมั่นคง ($\bar{X} = 2.54$) และด้านโครงสร้างกายภาพ ($\bar{X} = 2.51$) ตามลำดับ สำหรับอำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของปัญหาปัญหาภาพรวมแต่ละด้านระดับน้อย (\bar{X} อยู่ระหว่าง 1.61 - 2.54) เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.00 หมายถึงปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึงปัญหาอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึงปัญหาอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึงปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา

การบริหารจัดการชุมชนในภาพรวมพบว่า ในเขตพื้นที่ยังมี ความไม่ชัดเจนในเรื่องกฎหมายชายแดน การออกกฎระเบียบ เช่น FTA ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่คนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่เอื้อประโยชน์ให้นักลงทุนรายใหญ่ แม้ว่าการประกาศเขตเศรษฐกิจพิเศษแล้วแต่หน่วยงานอื่นยังตามไม่ทัน เช่น ผังเมือง ยังใช้ผังเมืองรวมของจังหวัดเชียงราย เป็นต้น นอกจากนี้การบริหารจัดการยังไม่สามารถ สร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวใหม่ๆ ได้ และการเป็นเศรษฐกิจพิเศษในบางพื้นที่ยังไม่ได้เป็นไปตามแผนหรือตามความหวังของประชาชน เช่น การเข้ามาลงทุน หรือการท่องเที่ยวจะทำให้เกิดรายได้ในภาคบริการสูงขึ้น เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของแต่ละรายการที่มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุดของแต่ละอำเภอจากผลการสำรวจด้วยแบบสอบถาม ดังนี้

ตารางที่ 3 ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของการบริหารจัดการชุมชนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

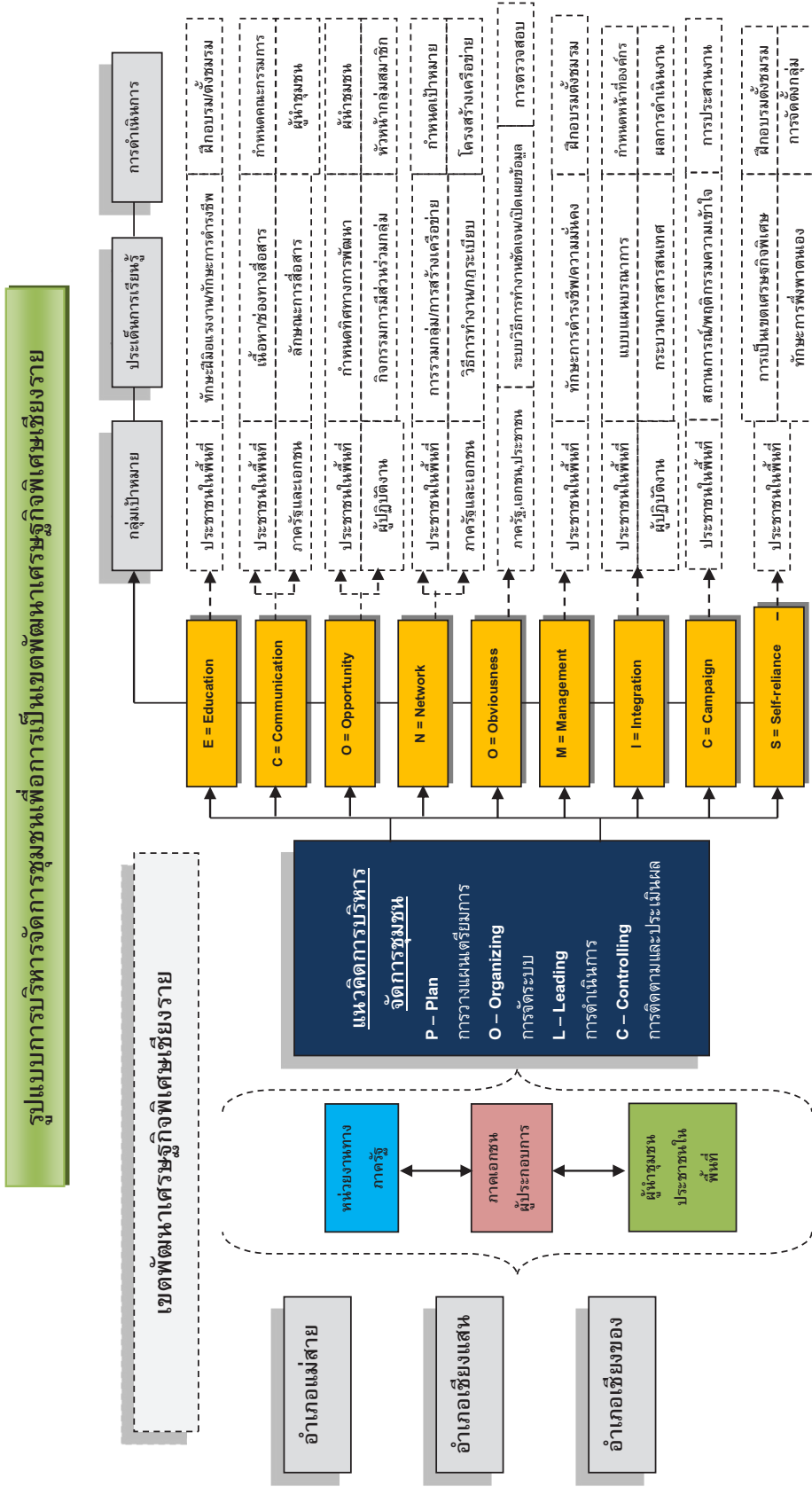
อำเภอ	ปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
แม่สาย	ขาดมาตรการการป้องกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชน ($\bar{X} = 3.30$) การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ($\bar{X} = 3.58$) ทักษะของแรงงานในชุมชนไม่สอดคล้องกับการจ้างงาน ($\bar{X} = 3.43$)	ผลักดันการรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการมาตรการ ป้องกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชนสู่คุณภาพและความยั่งยืน ประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านข้อมูลรายละเอียดตามแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายรวมถึงผลักดันให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย สนับสนุนงานการส่งเสริมอาชีพฝึกทักษะอาชีพให้กับประชาชน กลุ่มแรงงานนอกระบบ รวมถึงกลุ่มผู้ไม่มีงานทำ เพื่อก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพประชาชนมีรายได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนสามารถกระจายรายได้ยังไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพ

อำเภอ	ปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
เขียงแสน	การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเขียงราย ($\bar{X} = 2.93$) ขาดมาตรการการป้องกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชน ($\bar{X} = 2.61$)	ประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านข้อมูลรายละเอียดตามแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเขียงรายรวมถึงผลักดันให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเขียงราย ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชน อาทิ การลดอุบัติเหตุ เป็นต้น
เขียงของ	คุณภาพของสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ($\bar{X} = 2.55$) ขาดมาตรการการป้องกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชน ($\bar{X} = 2.54$)	พัฒนาองค์ความรู้และเสริมสร้างให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและพัฒนากิจการระเบียบชุมชน งานด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย งานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนการให้ความสำคัญกับระบบเตือนภัยที่เกิดจากภัยธรรมชาติและภัยพิบัติในท้องถิ่น

3. ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเขียงราย

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเขียงรายได้นำผลการศึกษารูปแบบและปัญหาการบริหารจัดการชุมชนมากำหนดประเด็นองค์ประกอบเนื้อหาและแนวคิดการบริหารจัดการชุมชน จากนั้นทำการร่างเป็นรูปแบบและมีการตรวจสอบรูปแบบและมีการปรับปรุงแบบให้สมบูรณ์ที่จะใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการชุมชนให้กับผู้นำชุมชนได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ

และใช้แนวคิดการบริหารจัดการแบบ POLC สร้างเป็นแบบจำลอง เรียกว่า ECONOMICS Model ดังนี้
E - Education คือ การสร้างคนให้มีความรู้ความเข้าใจ
C - Communication คือ ระบบการสื่อสาร
O - Opportunity คือ การเปิดโอกาส
N - Network คือ การสร้างเครือข่าย
O - Obviousness คือ ความชัดเจนโปร่งใส
M - Management คือ การจัดการ
I - Integration คือ การทำงานแบบบูรณาการ
C - Campaign คือ การรณรงค์
และ S - Self-reliance คือ การพึ่งพาตนเอง
สำหรับแนวคิด POLC ประกอบด้วย P - Plan การวางแผนเตรียมการ
O - Organizing การจัดระบบ
L - Leading การดำเนินการ
C - Controlling การควบคุมติดตามและประเมินผล
ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 รูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

จากภาพที่ 4 รูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เชียงราย ECONOMICS Model อธิบายได้ดังนี้

(E - P) = Education Plan คือ การวางแผนสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะทางวิชาชีพ ทักษะการปรับตัวและพึ่งพาตนเองให้กับประชาชนในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย เพื่อให้สามารถสร้างอาชีพหรือพัฒนาฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการในการจ้างงานหรืออาชีพที่จะเกิดจากการค้าและการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย รวมทั้งการดำรงชีพอยู่ในพื้นที่อย่างมีคุณภาพและมีความสุข

(C - O) = Communication Organizing การจัดระบบการสื่อสารที่ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ ให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องรวมทั้งการสื่อสารที่ประชาชนสามารถเข้าใจง่ายและมีช่องทางเข้าถึงสะดวก เนื่องจากเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายเป็นเขตที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ความหลากหลายทางภาษา ทำให้มีระดับความเข้าใจภาษาไทยต่างกัน และประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีระดับการศึกษาไม่สูงมากนัก การสื่อสารจึงต้องเข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน

(O - L) = Opportunity Leading การเปิดโอกาสให้บุคคลและผู้แทนของกลุ่มองค์กรต่างๆ รวมทั้งประชาชน ที่อยู่ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจและรับผิดชอบให้มากขึ้นในการกำหนดทิศทางของการพัฒนาชุมชน ที่จะต้องเปลี่ยนไปตามการพัฒนาของพื้นที่ที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ

(N - O) = Network Organizing การจัดระบบการทำงานขององค์กรให้มีการสร้างเครือข่าย เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มคนหรือองค์กรที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสาร หรือทำกิจกรรมร่วมกัน บนพื้นฐานของความเคารพสิทธิและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

(O - C) = Obviousness Controlling การควบคุมติดตามและประเมินผลการทำงานให้มีความชัดเจนโปร่งใส มีระบบงานและขั้นตอน

การทำงานที่ชัดเจนตรวจสอบได้ ทั้งของชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน ในระดับบุคคลและองค์กร กำหนดหลักเกณฑ์หรือการประเมินที่ชัดเจนตลอดจนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินหรือตรวจสอบมากขึ้น

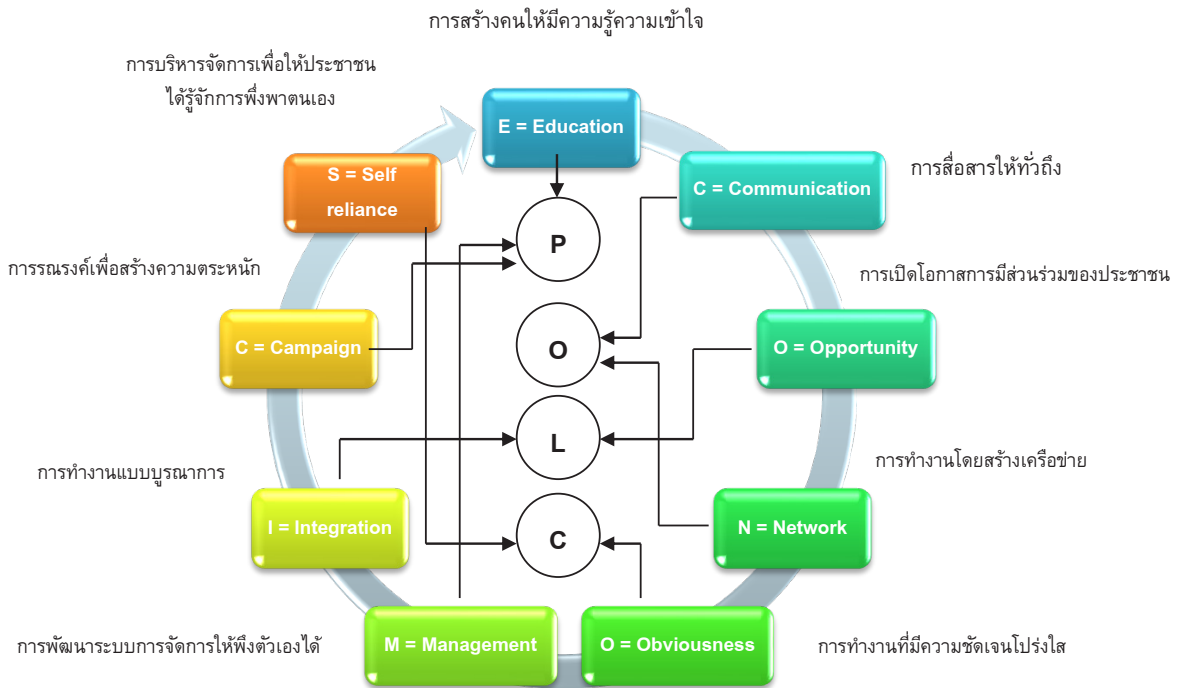
(M - P) = Management Plan การวางแผนพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนให้สามารถนำมาใช้ได้ประโยชน์อย่างสูงสุด และการจัดการที่จะลดผลกระทบอันเกิดจากการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิตและพึ่งพาตนเองได้

(I - L) = Integration Leading การดำเนินการของผู้นำที่จะทำให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการประสานแผนกระบวนการทำงาน สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันจากหลายหน่วยงาน

(C - P) = Campaign Plan การวางแผนการรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ต่อการรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการเป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจให้กับประชาชนได้เตรียมพร้อมและปรับตัวต่อสถานการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

(S - C) = Self-reliance Controlling การควบคุมติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบในการบริหารจัดการที่ส่งเสริมประชาชนให้สามารถพึ่งพาตนเอง โดยเน้นวิธิตัดการพึ่งพาตนเองในสถานการณ์ที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปให้เห็นถึงแนวคิดการบริหารแบบ POLC ใน ECONOMICS Model ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 สรุปแนวคิดการบริหารแบบ POLC ใน ECONOMICS Model เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการชุมชนของแต่ละพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย จะเน้นในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์รวมทั้งกระตุ้นให้ชุมชนตื่นตัวและเรียนรู้การเข้ามาส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ธุรกิจการค้า การบริการ และการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้จากประกาศของคณะกรรมการและนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) 2/2558 กำหนดให้ท้องที่ 21 ตำบลของ 3 อำเภอในจังหวัดเชียงรายเป็นเขตเศรษฐกิจเชียงราย (ประกาศจังหวัดเชียงราย แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (OSS) [2] และแผนการดำเนินกิจกรรมได้จัดแบ่งพื้นที่ตามศักยภาพของชุมชน เช่น เขตพัฒนาชายแดน

รองรับการค้า การท่องเที่ยว เขตปลอดภาษีอากร ศูนย์เปลี่ยนถ่ายและคลังสินค้า พาณิชยกรรม สำนักงานและศุลกากร [3] ดังนั้น การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานจึงเป็นจุดเน้นสำคัญเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับสำหรับการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ดังที่สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ [4] กล่าวว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศให้พร้อมต่อการรองรับการลงทุนทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่จำเป็นต่อการลงทุน ได้แก่ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา โครงข่ายการสื่อสาร ระบบถนน รถไฟ ท่าเรือท่าลี้ก สนามบิน และนิคมอุตสาหกรรม ดังนั้นโครงสร้างพื้นฐานจึงมีความสำคัญต่อพื้นที่การพัฒนา โดยเฉพาะจังหวัดเชียงรายมีพื้นที่ชายแดนที่เอื้อต่อการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศลาว พม่า และสามารถเชื่อมโยงไปยัง

ประเทศจีน ดังนั้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นระบบการขนส่ง ระบบสาธารณูปโภค พื้นฐาน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะดึงดูดให้นักธุรกิจ เข้ามาลงทุนเพื่อการค้าและการท่องเที่ยว

2. จากผลการวิจัยพบว่า ประเด็นปัญหา ภาพรวมในการบริหารจัดการชุมชนในเขต เศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ได้แก่ ด้านโครงสร้าง พื้นฐานทางกายภาพ เช่น ประชาชนขาดโอกาส ในการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็น รวมถึงการวางแผนที่ไม่ชัดเจนและความเหมาะสม ในการจัดสรรงบประมาณ ดังที่ อนุรัตน์ อินทร [5] กล่าวถึงอุปสรรคในการวางแผนนโยบาย เพื่อพัฒนาเมืองชายแดนไว้ว่า การบริหาร เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายยังคงมีอุปสรรค และปัญหา เนื่องจากผู้ว่าราชการไม่ได้มีอำนาจบริหาร แบบเบ็ดเสร็จ หน่วยงานภาครัฐต่างๆ ยังคงขึ้น ตรงต่อหน่วยงานส่วนกลางของประเทศ ทั้งนี้ ในการบริหารควรมีผู้บริหารที่มีความสามารถ ความรู้ และประสบการณ์ในการบริหาร เขตเศรษฐกิจพิเศษ ในประเด็นเดียวกันนี้ จากผล การวิจัยของสุชาติ ลีตระกูล [6] ได้สะท้อนถึง ปัญหาในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายไว้ว่า ปัญหา เกี่ยวกับนโยบาย มาตรการและการสนับสนุน จากรัฐบาลที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชน เนื่องจากนโยบายหน่วยงานรัฐบาล มีนโยบายพัฒนาท้องถิ่นแต่ไม่มีการสอบถามถึง ความต้องการของประชาชนก่อนจึงทำให้ประชาชน ไม่สนับสนุนโครงการหรือไม่เข้าใจนโยบาย และนโยบายบางนโยบายไม่เอื้อต่อพื้นที่ในชุมชน เนื่องจากประชาชนเห็นว่าไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ที่จะพัฒนา

3. จากการพัฒนารูปแบบการส่งเสริม การบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ประกอบด้วย 9 องค์ ประกอบหลัก ซึ่งแต่ละองค์ประกอบเหมาะสม กับการบริหารจัดการชุมชนในเขตเศรษฐกิจ พิเศษที่ต่างไปจากพื้นที่อื่นทั่วไปในลักษณะ

เนื่องจากพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ภายใต้ความ แตกต่างของภาษาที่ใช้ในการสื่อสารทำให้ระดับความรู้ ความเข้าใจของประชาชนต่างกันจึงจำเป็นต้อง สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยให้มีการ สื่อสารให้เข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึง รวมทั้ง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในประเด็นนี้ สุทธิ วรประดิษฐ์ [7] กล่าวว่า การมี ส่วนร่วมของชุมชนเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้า ร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผล ต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถี ชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมี ส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความ สัมผัสใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชน มีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะ ทางเศรษฐกิจและการได้รับข้อมูลข่าวสาร และพีรพล ไชยพงศ์ [8] กล่าวว่าการมีส่วนร่วมเป็น กระบวนการที่รัฐส่งเสริมชักนำสนับสนุน และสร้าง โอกาสให้ประชาชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัคร รูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน เพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนด ไว้เช่นเดียวกับ นอกจากนั้นจากการเป็นพื้นที่เขต เศรษฐกิจพิเศษทำให้เกิดการค้าการลงทุนการจ้าง งานจึงต้องมีรูปแบบของการบริหารจัดการที่มีความ โปร่งใส มีเครือข่าย นอกจากนี้ความเจริญที่เกิด จากการพัฒนาเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษยังกระทบ ต่ออาชีพเกษตรกรของคนในพื้นที่เนื่องจากพื้นที่ ทำการเกษตรลดลงดังนั้นจำเป็นต้องมีการจัดการให้ ประชาชนมีความมั่นคงในอาชีพ โดยมีลักษณะ การทำงานแบบบูรณาการ ซึ่งในประเด็นนี้ กตัญญู แก้วหานาม และคณะ [9] อธิบายว่า การทำงาน แบบบูรณาการ คือ การจัดสรรและระดมสรรพ กำลังของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐราชการ ภาคเอกชน

ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และวิธีการปฏิบัติงานทางการบริหาร ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ รวมทั้งการประสานงาน และวิธีการบริหารจัดการต่างๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประชาชนได้รู้จักการพึ่งพาตนเอง ดังที่ นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ [10] กล่าวถึงหลักการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สำคัญประการหนึ่งคือการช่วยเหลือตนเอง (Aided Self - Help) กล่าวคือ ต้องพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นพึ่งตนเองได้มากขึ้นโดยมีรัฐคอยให้การช่วยเหลือสนับสนุน ในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน ตามโอกาสและหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

จากองค์ประกอบของรูปแบบดังกล่าว การบริหารจัดการชุมชนจะอาศัยแนวคิดการบริหารจัดการแบบ POLC เป็นหลัก ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับประเด็นบริบท สภาพปัญหาของชุมชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายเห็นได้จากในชุมชนมีการวางแผนประจำปีแต่ไม่ได้จัดทำแผนที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนสำหรับการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย เนื่องจากแผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายถูกกำหนดมาจากรัฐบาลส่วนกลาง การจัดทำแผนโดยชุมชนเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ และในระดับชุมชนยังไม่มียุทธศาสตร์หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างเป็นรูปธรรม ขณะเดียวกันการดำเนินงานที่ผ่านมาในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ประชาชนขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ และติดตามการทำงาน อีกทั้งการประกาศพื้นที่ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายมีความทับซ้อนในด้านพื้นที่และการบริหารจัดการจึงทำให้ผู้นำชุมชนขาดอำนาจในการตัดสินใจและขาดความชัดเจนในการบริหารจัดการ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น การบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

เชียงราย นั้นต้องมีความร่วมมือกันอย่างจริงจังของทุกภาคส่วน และการสร้างการยอมรับจากชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้มาเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนและพัฒนา จึงจะทำให้เกิดประสิทธิผลของการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ระดับจังหวัด

ผู้รับผิดชอบหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลสภาพและปัญหาการบริหารจัดการชุมชนไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือการกำหนดนโยบาย เช่น การมีส่วนร่วมและการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษให้ประชาชน การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและการทำงานที่โปร่งใส เป็นต้น

ระดับพื้นที่

ผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนเพื่อการเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการชุมชนที่จะสร้างการยอมรับและเข้าใจให้กับประชาชนในการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- [1] อนเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2559). *เมื่อนิยม เมืองของไทยคือบ้านของเรา*. มูลนิธิสถาบันสร้างสรรค์ปัญญาสาธารณะ: โรงพิมพ์วิรัชรินทร์ พี.พี.
- [2] คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สศช. (2560). *รายงานความก้าวหน้าการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (มกราคม 2560)*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (สศช.).
- [3] สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2558). *คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน.
- [4] สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2557). *การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ*. สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2560, จาก <https://www.facebook.com/Prof.SombatThamrongthanyawong/posts/805801126127547>
- [5] อนุรัตน์ อินทร. (2558). *ศักยภาพการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดน จังหวัดเชียงราย : บริบทการค้า การลงทุน การขนส่ง และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. ใน *บทความสัมภาษณ์*. ม.ป.พ.
- [6] สุชาติ ลีตระกูล. (2560). *แนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการเมืองภายใต้แนวคิดการพัฒนาเป็น “ระบบ 1 เมือง 2 แบบ” เขตพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเชิงของ จังหวัดเชียงราย*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- [7] สุธี วรประดิษฐ์. (2553). *การมีส่วนร่วมของชุมชนงานสารสนเทศสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด*. ตราด: สำนักงานการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดตราด.
- [8] พีรพล ไชยพงศ์. (2539). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร*. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- [9] กัตัญญู แก้วหานาม; และคณะ. (2547). *โครงการบูรณาการการบริหารจัดการงานพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนเพื่อแก้ปัญหาความยากจน : กรณีศึกษา องค์กรการบริหารส่วนตำบลสงเปลือย หมู่ที่ 5 บ้านหัวจัว ตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์*. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- [10] นรินทร์ จงวุฒิเวศน์. (2550). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: ไร่ไทยเพรส.